

**DIRK
HUZEMAN**

Kradljivci svile

Prevela s nemačkog
Dušica Milojković

■ Laguna ■

Naslov originala

Dirk Husemann

DIE SEIDENDIEBE

Copyright © 2016 by Bastei Lübbe AG, Köln

Translation copyright © za srpsko izdanje 2024, LAGUNA

Kradljivci svile

Prvi deo

KOSA BOGOVA

Jul 552. n. e.

Prvo poglavlje

KOKOŠJE PROROČANSTVO najavljivalo je nevolje. Dvanaest crnih kokošaka skupilo se na daskama broda *Posejdonija*, okruženo gomilom mornara golih do pojasa. Ptice su pažljivo okretale glave u svim pravcima. Samo su mrve hleba koje su im bačene ignorisale s prezirom, poput ptolomejskih princeza.

Posada je utonula u ćutanje koje bi činilo čast svakom pogrebnom brodu. Mnogim mornarima naježila se ogrubela koža, pucketali su zglobovima prstiju ili škripali zubima. Svi pogledi behu uprti u koke, ali to na njih nije ostavljalo nikakav utisak. Polako su šetale pored obilja hrane, ne kljucnuvši ni mrvu.

Mršav čovek s kratko očišanom nakostrešenom kosom oti-snuo se od ograde na pramcu i razbio je krug proročanstva i ćutanje. Lice mu je bilo bledo kao kreč kada je pozvao posadu da proklete kokoške ponovo zatvori u kaveze. Ali niko se nije ni pomakao da poslušna naređenje.

Umesto toga, mornar čvrste građe i prodornog pogleda istupio je napred i uhvatio onog mršavog za ruku. „Kapetane, nesreća nam se drži za krmu. Ne smemo da isplovimo.“ Pokazao je na ptice. „Ove kokoške govore jezik bogova. Ako naredite da se digne sidro, more će se podići protiv nas. Crni talasi će nas progutati i izbaciće na obalu naša mrtva tela.“

Kapetan je odgurnuo mornarevu ruku. „Čuti, veslaču! Zar misliš da ne znam šta znači kad kokoške neće da jedu? Da se ja pitam, ostavio bih brod usidren do Izidinih svečanosti, pa makar zbog toga izgubio ruku.“

„Hajde onda da zbrišemo! Neka taj Taur nađe neki drugi brod za svoje zlosrećno putovanje na Istok. Pogledaj oko sebe! Luka je puna mornara koji bi izaslanike Vizantije za pola solida odvezli na kraj sveta.“

„Ali ne i u Had.“ Nad glavama mornara zagrmeo je dubok glas, kao da dolazi pravo s Olimpa.

Pojavio se čovek odeven u tamnoplavo i crveno, boje vizantijskih emisara, carevih izaslanika. Pruge na njegovoj tunici dugoj do listova ukazivale su da je carskog porekla, ali tunika mu je bila persijska. Imao je negde oko četrdeset godina. Duga crna brada beše mu ukrašena prstenovima i sjajna od maslinovog ulja, baš kao i duga kosa koja je krasila glavu visokog čoveka. Ali ono po čemu se najviše izdvajao od drugih u ovoj luci bila je crna traka na čelu s koje su visile rese – mandili kakav su nosili Krićani.

„Taure!“ Kapetan je pognuo glavu. „Dođite na brod. *Posejdonija* vam je na raspolaganju.“

„Šta vredi brod bez posade, trijarše? Ništa više nego kuća bez robova, zar ne?“

Mornari, koji su konačno ponovo živnuli, streljali su pogledima Taura. Pucketali su prstima i škripali zubima izjedjenim od soli, kao olupine na peščanoj obali. Kapetan je stavio ruku na grudi i začkiljio u svoju posadu. „*Posejdonija* ne treba da vam bude kuća, već palata. Kome trebaju robovi ako ga kneževi služe? Molim vas, dođite na brod, Taure!“

Taur je podigao prst ukrašen prstenjem i pokazao na kokoške. „To što vi nazivate palatom običan je kokošinjac. Treba li na putovanju da nosim jaja?“

„To je kokoške proročište našeg broda. Živina neće da jede. To znači nesreću. Zbog toga su ljudi tako nervozni.“

„Kokošje proročište? Pa ako živina neće da jede i ako vam je to problem, mogu da vam pomognem.“ Taur se jednim skokom našao na brodu i veštima prstima je dohvatio jednu od lenjih kokošaka. Ptica se raskokodakala. „Niste li možda pomislili da vaše kokoške neće da jedu zato što su žedne?“ Ne čekajući odgovor, kokošku je u širokom luku bacio u vodu.

Posada se bacila na ogradu kraj kormila, neki su besno urlali, dok su drugi očajnički dovikivali uputstva kokoški, koja je brzo tonula i nije mogla ni da ih razume ni da ih poslušava. Mahnito je mahala krilima, čime je postigla samo da joj se perje brže nakvasi.

Kada je jedan veslač skočio s palube da bi spasao kokošku, već je bilo prekasno. Ptica se udavila. Visila mu je u rukama kao gomilica crnih algi.

„A sad za vesla, bando kokošja!“ Taurov glas nadjačao je glasove ljutih mornara. „Inače ću i ostalu živinu naučiti da pliva. A i vas s njima! Bolje bi bilo da od svojih kokošaka skuvate proročansku supu, da ne biste više zadržavali careve izaslanske na važnom poslu. Vatrene mu kaljuge što sumporom gori! Gde je moj pratilac?“ Taur je s prezirom sklonio kokošje pero s ramena.

S pramca su do njega doprle psovke na egipatskom, a poticala su od veslača koji je upravo izronio s mrtvom kokoškom. Voda se cedila s njega i mešala se sa suzama koje su mu se slivale niz lice kada je stupio na brod. U rukama mu je ležalo mlitavo telo udavljene kokoške, koje je ispružio ka Tauru.

„Ovu kokošku sam“, rekao je, „ja doneo iz Delfa, dok je još bila pilence. Bila je, kao i njene sestre, ljubimče Pitije, delfske proročice lično. Pred mojim očima vidovita je žena te životinje blagosloвила po volji Apolona, sina Ozirisovog. Takva kokoška ne baca se prosto s palube.“ Poslednje reči koje je izgovorio ličile su na pseće režanje.

Vizantinac se polako okrenuo ka Egipćaninu. „Prava tragedija. Ali tvoje nevolje tek sada počinju.“

Mali talasi zapljuskivali su brod i blago su ga ljuljali.

Taur je mračno pogledao veslača. „Car Teodosije je pre više od sto pedeset godina zabranio Delfsko proročište. Ali čuo sam već da se tamo potajno i dalje održavaju stari rituali. Ako si stvarno bio u Delfima i učestvovao u služenju idolima, prekršio si zakon i treba da budeš kažnjen – i to strože nego tvoje proklete kokoške. Jer one ipak nisu tako glupe da carevom bratu bez pitanja priznaju da su počinile prestup. A sad na posao, pre nego što pozovem lučku stražu!“

Egipćanin je ispustio mrtvu kokošku. Na trenutak je okle-
vao, pa ju je ponovo bacio u vodu.

„Gledajte!“, povikao je u tom času kapetan. „Kokoške jedu. Bogovi su nam naklonjeni.“

I stvarno, kokoške su ključale nešto s palube. Ali ono što je nestajalo u njihovim kljunovima nije bila hrana koju su im bacili mornari. Ptice su jele crve i puževe koji su se uvijali na brodskim daskama. Jedna kokoška trijumfalno je kljunom digla u vazduh debelog puža golaća, pa je pobjegla sa svojim plenom da bi mogla na miru da ga proguta. Opijena svojim ulovom skoro da se zaletela u noge čoveku koji je stajao oslonjen na ogradu palube. Odeća mu je bila jednako skupa i raskošna kao i Taurova. Glavu mu je krasila retka i svetla kosa, bio je mlad i dobro uhranjen, i videlo se i da je vodio neumeren život u izobilju. Upravo je iz drvene kofe na palubu istresao i poslednjeg crva.

Taur je snažnom šakom uhvatio kapetana za rame. „Bogovi, trijarše? Ako su vam bogovi u pomoć poslali mog nećaka Lazara Julija Olimpiodora, mora da nisu bogovi, nego demoni.“

Malo kasnije *Posejdonija* je klizila kroz tesnac Kaspijskog mora. Zamasi vesala posade prenosili su se na trup broda i drvo je podrhtavalo od njih. S istoka im je u susret duvao vruć vetar, od koga su se znojili podjednako kao i od činjenice da se zbog

njega nisu mogla razviti jedra. Pokretan samo snagom mišića pedesetorice veslača, dromon je jurio u pravcu Azije.

Dvojica Vizantinaca stajala su na pramcu koji je sekao talase. Taur je oko glave zavezao svilenu maramu da bi zaštitio svoju brižljivo negovanu kosu. Na tkanini su bili vizantijski grifoni, ornament koji je svuda izazivao užas i Tauru donosio poštovanje. Svuda, osim ovde. Desetak galebova krešteći je kružilo nad palubom i činilo se da se podsmevaju slici svojih mitoloških rođaka.

Taur je ptice propratio zlokobnim pogledom. „Varvarska zemlja“, rekao je. „Ovde su čak i galebovi divlji i glupi. Kad bismo samo mogli da se vratimo u carstvo.“ Čvrsto je zažmurio. Horizont je bio neprekidna linija između tamnoplave vode i tek malo svetlijeg neba. Uzdahnuo je.

„Da budemo precizniji“, ubacio se njegov pratilac, „nalazimo se na teritoriji zavisnoj od Vizantije. Tek od obala na drugoj strani počinje prava tuđina. Car je, dakle, gospodar ovog malog mora“, upro je pogled naviše, „a time i ovih galebova.“ Olimpiodor je obrglio telo rukama kako bi sprečio da mu vetar strgne odeću. Ruke su mu bile crvene i natekle kao da ih je predugo držao u toploj vodi.

„Gospodar galebova!“ Taur je napućio usta. „Kad se vratimo u Vizantiju, moći ćeš moga brata da počastiš tom titulom. Paklene mu kaljuge, siguran sam da će je smatrati originalnom.“

Olimpiodor se meketavo nasmejavao, smehom koji je Taura podsećao na klopavanje metalnog posuđa. Tokom dvadeset tri godine, koliko je poznavao bratanca, viđao je mnoge ljude kako se trgnu kad čuju ovaj zvuk. I njemu samom i dalje bi se naježile snažne podlaktice kad god bi se Olimpiodor nasmejavao. Upravo tako bi se smejele bube da mogu, pomislio je Taur.

„A možda i mogu“, naglas je rekao. Olimpiodor mu je dobacio upitan pogled, ali Taur je samo odmahnuo glavom. „Šta si smislio da bi kokoške naterao da jedu?“, upitao je. „Nikad ranije ih nisam video da jedu puževe. Bile su nezasite, kao lavovi.“

„Ako jelo ne začini glad, kuvar mora malo da pomogne. Puževe i crve, koji su u kofi verovatno čekali da završe kao mamac za ribe, posuo sam solju. Jedan potez, dva rezultata.“ Olimpiodor je podigao dva prsta. „Kao prvo, čini se da je slana hrana prijala pernatim gostima, u svakom slučaju više nego suvi hleb koji su im bacili Egipćani. Verovatno su ga ukrali iz groba nekog faraona. Kao drugo, začin će kokoškama doći glave, jer je so u takvim količinama čist otrov za kokošji mozak. Veruj mi, prijatelju, crne kokoške ovog proročišta ubrzo će ploviti mračnim vodama podzemnog sveta.“

Taur se nadao da će se to proročanstvo ostvariti tek kada stignu na kopno – van domašaja mornara. Važno je, međutim, da su te sujeverne budale isplovile. Zahvaljujući domišljatosti njegovog bratanca.

„Molio bih te samo da paziš da me tokom putovanja ne pobrkaš s nekim od tvojih puževa“, rekao je Taur, dok su nad njima i dalje kreštali galebovi.

„Put za Serindu* i tako nećemo preći brže od buba i puževa“, odvratio je Olimpiodor. „Severni put! Nepoznata teritorija bez karavanskih puteva, ruta bez trgovačkih postaja, ali zato prepuna siromašnih divljaka koji bi već za tu maramu koju nosiš na glavi ubili sopstvenu majku. Da si samo odabrao južni put! Uskoro bismo ugledali Tarimsku dolinu, i neki bi nas karavan odveo na istok.“

Taur je odgovor na ovo pitanje prepustio vetru. Već su isuviše razmatrali svoj plan.

Caru je, kao i celom carstvu, bila potrebna svila iz Serinde. Iz te legendarne zemlje na Istoku dragoceni materijal već stotinama godina duž starih trgovačkih puteva pristiže na Zapad. Hiljade

* Istorijsko ime područja važnog za proizvodnju svile, u ovoj knjizi koristi se kao sinonim za Kinu. (Prim. prev.)

kamila, stotine brodova i cela vojska trgovaca donose bale svile do Bosfora. Neutoljiva je tamošnja glad za svetlucavom blistavom tkaninom. I žene i muškarci uvijaju se u dragoceni materijal, zidove patricijskih kuća krase svilene tapete, a i običan narod žudi za svilom. Vrednost bale svile diktira cene u celom carstvu, pa čak i cene hleba i mleka. Car Justinijan je svoju palatu, sve do najzabačenijih uglova, obložio ovom tkaninom da bi ugodio svojim stopalima.

Drugi narodi nimalo ne zaostaju za vizantijskom zavisnošću od svile. Alani, Gepidi, Ostrogoti, Vandali, Langobardi i Egipćani žude za ovom tkaninom, koju nazivaju anđeoskom vunom, ili kosom bogova. Ali samo Vizantija može da je isporučiti. Svila je krv koja teče kroz vene carstva i koja Kolosa na Bosforu održava u životu.

No sada je to srce prestalo da kuca. Da bi sa svog izvora, u zemlji Serindi, doputovale u Vizantiju, dragocene bale moraju da prođu kroz neprijateljske zemlje. Jedna od njih je Persija, ogromno carstvo kojim vlada pijanica kralj Hozroje, nemilosrdni neprijatelj cara Justinijana i tradicionalno ratoboran – njegovi preci ipak su hiljadu godina uterivali strah celom Sredozemlju.

Kada se sukob između Persije i Vizantije pre osam meseci ponovo rasplamsao, Hozroje je naredio da se svi trgovački putevi zatvore. Umesto da svojim snagama naredi da napadnu neprijatelja, on mu je naprosto oduzeo osnovu opstanka. Bez svile Vizantija je bila samo prosjak, koji bi trebalo da se hrani milostinjom koju dobija od Persijanaca. Ali Justinijan nije bio spreman da Hozroju poljubi stopala.

Ako carstvo na Bosforu, jedini legitimni naslednik Rima, neće da se svede na ulogu pukog persijskog vazala, svila je morala da se nabavi. Ali pošto je sav priliv robe sa Istoka zaustavljen na persijskim carinarnicama, Vizantincima je preostalo samo jedno: morali su sami da proizvedu svilu. Jedino pitanje bilo je: kako?

Već stotinama godina zanatlije u prestonici vladale su veštinom tkanja delikatnih tkanina od svilenog vlakna. I farbanjem

svile su majstori svoga zanata vladali podjednako dobro kao i njihovi uzori na Istoku. Ali nikada im nije pošlo za rukom da sami proizvedu ili čak ispredu nit.

Ne bi se moglo reći da Vizantija nije eksperimentisala. Probrani skup naučnika, zanatlija i sveštenika pokušavao je da otkrije tajnu svile. U svojim radionicama i laboratorijama ponašali su se poput onih ludaka koji su od pamtiveka pokušavali da proizvedu zlato: krda svilenorunih ovaca, biljke egzotičnog porekla i vojska robova nestali su u tim eksperimentima. Ali iz njih su izašli samo naučnici praznih šaka, s izgovorima providnim poput svile. Kada je Justinijan tome učinio kraj i podvukao crtu, moglo je da se ustanovi da su ovi eksperimenti carsku kasu koštali četvrtinu celokupnih poreskih prihoda, a mnoge istraživače koštali su i glave. Svilu, međutim, još niko nije mogao da proizvede.

Ali Justinijan nije popuštao. Naredio je da se lučki gradovi Male Azije pročešljaju i da se pronađu putnici koji poznaju zemlju Sera – što je bio bezizgledan poduhvat. Nijedan trgovački karavan nikada nije prešao ceo put od Serinde do Vizantije. Taj ogromni put, koji je povezivao Aziju i Evropu, više je ličio na uže sastavljeno od stotina kraćih komada. Svaki trgovac putovao je uvek samo duž jednog malog dela puta, u jednoj tački bi natovario robu na svoje kamile, a nešto dalje ponovo bi ih istovario i vratio se. Skoro niko iz zemlje Sera nikada nije video gradove Sredozemlja. Ništa bolje nije prošao ni pokušaj da se u Tiru, Mervu ili Damasku pronađe putnik koji poznaje stepe Serinde, a kamoli njene tajne pećine, u kojima su prema legendi Seri dobijali svilu.

Konačno, nadu u Vizantiju nije doneo nikakav putnik, već jedan stari spis. Poslanstvo iz Egipta došlo je na vizantijski dvor u trenutku kada su Justinijanovo očajanje i gnev dostigli vrhunac. Kao svoj poklon Egipćani su caru pred noge položili krhki komad papirusa. Kao i svi u Evropi i Africi, i vladari na Nilu znali su koliko je vizantijski car opsednut željom da

odgonetne tajnu svile. Zbog toga su mu umesto brodskog tovara svile, bisera i ogrtača od krzna pustinjske lisice poklonili samo neugledan i skoro izbledeo spis. Prema rečima egipatskog izaslanika, ovaj je tekst pre pet stotina godina potekao iz pera čuvenog rimskog prirodnjaka Plinija. Samo pustinjskoj klimi Egipta moglo je da se zahvali što se papirus sačuvao.

Justinijan nije mnogo mario što su se Egipćani time na skoro besraman način proglasili od prirode odabranim čuvarima starog znanja. Imao je oči samo za Plinijev spis, koji je obećavao da mu preko ponora dubokog pet stotina godina došapne tajnu svile.

Ali Plinije se pokazao kao lukav. Tekst je odavao da autor nikada nije sam bio na Istoku, niti je poznao Serindu i majstore proizvodnje svile. Odakle potiče njegovo znanje, Rimljanin je prećutao. To je mogao biti i neki putopis, mašta pijanog veterana, podrugljiva pesmica deteta, ili maštovita priča hetere na ljubavnoj postelji. Pa ipak, Justinijanu nije preostalo ništa drugo nego da ovim starim rečima poveruje.

Svila, kako je Plinije pisao, raste na drveću. Drvo i lišće toga drveta je bele boje, pa se zato ovo čudnovato rastinje naziva „penušavom meduzom“. Svoju boju meduza može da zahvali jednoj vrsti vune koja na njoj raste. Tri puta godišnje Seri prskaju ovo drveće vodom i dobijaju mokra vlakna. Od te žetve proizvodi se svila, zaključio je Plinije svoj izveštaj.

I to je bilo sve.

Naučnici sa carskog dvora zavukli su se u svoje kabinete i okupljali su se u salama za predavanja, vojnici su se skupljali i donosili su sadnice iz svih delova carstva u Vizantion. Justinijan je naredio da se aramejska četvrt grada isprazni da bi tu moglo da se zasadi drveće. Svako ko nije znao šta je u pozadini ovih aktivnosti cara bi smatrao ludim. Njegovi politički protivnici u Senatu likovali su. Već su ga nazivali „muzačem drveća“ i „carem korenja“. Govornici su zahvalno preuzeli temu i sa tribina su držali prezrive govore u kojima su se spominjali

„trulo drvo carstva“ i „oborena stabla starih vladara“. I za carevu potenciju nalažena su mnoga poređenja iz biljnog carstva.

Đubrena porugom, usred prestonice rasla je šuma nastanjena naučnicima, podjednako gusta kao i svaka obična šuma sa srnećom divljači. Ali penušava meduza nigde se nije ukazala.

Carska kasa sve više se praznila, a pritisak na Senat rastao je. „Rat!“, vikali su senatori, a njihov zahtev razlegao se sve jače iz zgrade Senata na Avgustionu. Odjek na pijacama i u bednim kućercima Vizantiona hiljadu puta je pojačavao ovaj zahtev. Justinijan se, međutim, pravio gluv. Oružani pohod protiv Persije bez novca je bio osuđen na propast.

Ali kada je car jedno veče naredio da se prozori na palati zakuju daskama da ne bi više slušao povike gomile, prišao mu je bratanac Olimpiodor, sin carevog najmlađeg brata, i šapnuo je vladaru sveta nešto na uvo.

Drugo poglavlje

PAUKOVI!“ Taurova šaka gromko je udarila po geografskoj karti. Komandant garnizona Marcel od straha je prosuo malo svog lošeg vina. Po mreži linija i krstića raširila se crvena mrlja. „Sedam mu paklova, komandante! Tražimo paukove, a ne Persijance.“

Olimpiodor se nakašljao. „Moj pratilac hoće da kaže kako u Serindu putujemo da bismo mirno trgovali. Vaša ponuda da nam date plaćenike koji bi nas pratili časna je, i mi vam na tome zahvaljujemo. Ali svoje vojnike možete da turite sebi u šupak.“

Komandant je sipao novo vino iz glinenog vrča u svoju čašu. Ruke su mu drhtale.

Taur je prepun prezira posmatrao glineni sud. Zar je mogao da očekuje da će ga na posljednjem isturenom položaju carstva poslužiti iz srebrnog posuđa? Teško. Ali čak i ovde, na jugoistočnoj obali Kaspijskog mora, moralo je biti razumnih ljudi. Rim se, pomislio je, nikada neće promeniti. Bez obzira da li prestonica leži na Tibru, na Mozelu ili na Bosforu, Rim će za sve probleme ovoga sveta uvek imati isto rešenje: novac i rat.

„Ali vi ste carevi rođaci. Ako vam se na putu nešto desi, mene će pozvati na odgovornost“, prigovorio je kapetan.

Taur je ponovo lupio šakom po vlažnoj geografskoj karti. „Sarkofag moga dede za koptski drveni sanduk: ako bismo za Serindu krenuli praćeni stotinom vojnika, Persijanci bi se prilepili za nas kao muve za konjsku balegu. A ja više volim da ne prođem kao balega.“

Olimpiodor je uzeo drveni pehar i napunio ga vinom do vrha. A onda ga je ispio u jednom gutljaju. „Odvratno! Bahuse, oprosti mi!“, groknuo je i nasuo još vina. „Slušajte, Marcele. Carstvu je potrebna svila.“

Komandant je klimnuo glavom.

„Car i nas dvojica jedini smo koji znaju kako Seri proizvode svilu.“

„Verujemo da znamo“, dobacio je Taur.

Ali bratanac mu nije dopustio da ga zbuni. „Svilene niti nastaju na drveću, gde ih proizvode paukovi. Baš kao i naši paukovi, koji pletu svoje mreže. Samo što životinje u Serindi iz svojih žlezda luče sirovu svilu. Shvatate li? Kupićemo te paukove od Sera i odneti ih u Vizantiju, gde će praviti svilu za nas. Nema nikakvih Persijanaca, nema bitaka, nema privlačenja pažnje.“ Podigao je obrve. „Prosto, zar ne?“

Komandant Marcel je odmahnuo glavom. „Ali putovanje za Serindu ipak je dugo, a putevi su prepuni opasnosti. I to ako uopšte nađete pravi put. Inače ćete proputovati Aziju uzduž i popreko ni zbog čega.“

Taur se široko osmehnuo. „Ako nam Seri uopšte prodaju te paukove.“

„I ako paukove uopšte budemo mogli da donesemo žive do Bosfora. Inače ćemo ni za šta proputovati Aziju“, složio se s njim i Olimpiodor.

„Ako je tvoja ideja o paukovima uopšte tačna. U suprotnom...“, promrmljao je Taur.

Marcel je pocrveneo sve do ruba svoje proređene kose. Okrenuo je leđa Vizantincima i zagledao se kroz prozor. Ispod tribunove vile žuborila je voda i zapljuskivala je molove.

U Abaskanu, najisturenijoj istočnoj postaji Istočnog rimskog carstva, vladao je mir pograničnih područja. U Marcelu je, nasuprot tome, besnela prava bura. „Zašto ste onda uopšte dolazili kod mene?“

„Svakako ne zbog vašeg vina, komandante“, odgovorio je Taur. „Slušajte me pažljivo!“

Stari vodič kroz stepu i gonič kamila kome je Marcel doveo dvojicu Vizantinaca smejao se s galebovima. Sedeo je na rubu ozidanog pojila za kamile i popravljao nekakvo uže od kudjelje. Preko kaftana je nosio do kolena dug filcani ogrtač. I kapa mu je bila od filca, a proседа brada tako zamršena da je podsećala na tkaninu od koje su mu bili kapa i ogrtač. Koža mu je ogrubela od vetra i od sunca, a lice su mu izbrazdale duboke bore. Iz ušiju su mu rasle staračke dlake.

„Kako stoji stvar? Pristaješ li, Vusune?“ Komandant Marcel se, zajedno s Taurom, isprasio pred starcem.

Olimpiodor je stajao malo po strani, kraj kamila, i vadio je životinjama iz krzna nešto što je zatim pregledao i bacao u pesak, samo da bi odmah krenuo u novu potragu.

„Već sam vodio kroz stepe, brda i pustinje ljude s najjuvnutijim idejama“, rekao je starac. „Ali da neko zbog gnezda punog paukova jaše sve do Serinde, to je vrhunac ludosti. Pa, u svakom slučaju, to me je nasmejalo. Ovaj dan je počeo dovoljno ozbiljno.“ Pokazao je na konopac koji je pukao napola.

Taur je gurnuo Marcela u stranu i pustio je da u ogrubele ruke goniča kamila sklizne konac s nanizanim novčićima. A onda mu je još jedan konac podigao ispred nosa. „Prvi konac za put na Istok, drugi za povratak na Zapad. Ako su tvoje usluge stvarno tako dragocene kao što komandant Marcel tvrdi, nagradicemo te toliko bogato da nikad više nećeš morati da vodiš strance kroz ove predele.“

Vusun se nasmejao, pokazujući skoro bezube desni i bleđi jezik među njima. „Da nikad više ne idem s kamilama kroz ove predele?“, upitao je na lošem grčkom. „Ne, prijatelju moj. Kupiću im nove praporce i dobru hranu da još mnogo puta mogu da putuju sa mnom.“ Nakašljao se.

Taur se upitao ne bi li stari bolje učinio ako bi novac potrošio da popravi svoje zdravlje. Ali svi stepski vodiči koje je do sada sređo delovali su poput trave po kojoj su jahali: na prvi pogled beživotni i sprženi, ali kada se bolje pogleda, žilavi i izdržljivi. Taur je rukom prešao preko kose sveže namazane uljem.

Olimpiodor im je prišao. „Ove kamile pune su krpelja i buva. Verovatno ne moram da nabrajam gde ćemo se sve češati ako dve nedelje budemo jahali na njima.“

„Dve nedelje?“, stari Vusun je frknuo. „Mislite možda da kamile umeju da lete?“

„Koliko je daleko zemlja Sera?“, upitao je Taur.

Vusun je nakrivio glavu na naboranom vratu. „Zavisi.“

Taur mu je pružio još dva konca puna novčića, a stepski jahač posegao je za njima. „To pomaže protiv krpelja. Ali put do Serinde novcem ne možete da skratite. Za tri meseca ću vas odvesti tamo, i za još tri meseca ću vas vratiti.“

Olimpiodor je iskrivio lice i preteći je zakoračio ka goniču kamila, ali Taur ga je zaustavio. Stari mu se dopao. „Dogovoreno!“, rekao je i pružio goniču kamila ruku.

Ali stari se samo nasmejao. „Ne, ne, Vizantinče! Ne ide to tako. U ovoj zemlji mi otvorenu šaku pokazuješ ako mi pretiš. Ali Vusun je pametan. Vusun zna šta hoćeš da kažeš. Zato Vusun neće izvući bodež i preseći ti grkljan.“

„Do sada nisam imao razloga da pretpostavim da si koljač“, progundao je Taur.

„Čuti i slušaj šta ti govorim. Ako u ovom sušnom predelu hoćeš da zapečatiš posao, pljuni na noge čoveka s kojim posao sklapaš.“

Taur se zagledao u kaiševe kojima su bila obmotana Vusunova stopala i listovi, ne bi li odmerio koliko je ova tvrdnja istinita. Ali vreme i stepa njegovu su obuću već nagrizli toliko da se tragovi pljuvačke više nisu raspoznavali. Dok je Taur još razmišljao da li Vusun pokušava da ga nasamari, osetio je da je nešto pogodilo njegovu levu čizmu. Stari je zapečatio posao.

Još iste večeri Vusun im je u gradu dokazao svoj talenat vodiča. Stepski jahač nije samo poznao tok Oksa* i pravac prostiranja planinskog masiva Tjenšan kao linije na svome dlanu. Povrh toga, znao je i koji karavan-saraj u Baskanu prodaje najbolju užad, ćebad i lampe i gde se može naći najsočnije meso i najsuvlje kresivo. Kasapin Basus, preprodavac kradene robe Teon i trgovac robovima Grifo – svako ko je nudio nešto na prodaju – dovikivali su Vusunu pozdrave ili psovke.

Kad su ga ugledale, naročito glasno zakreštale su kurve. Dok su tri muškarca prolazila sokacima, toliko uskim da bi se Taurova široka ramena svaki čas očešala o zidove, neprestano su čuli zviždanje i kikut žena, koje je stari umeo da učutka tako što bi im doviknuo nešto na sogdijskom.** Samo da malo bolje znam taj jezik! Za to bih dao jedno krilo vizantijskog grifona, pomislio je Taur.

Svetiljke su se tiho ljuljale na prohladnom vetru. Što se više smrkavalo, grad je postajao sve življi. Trgovci su sklapali teške tende sa tezgji koje su ih štitile od podnevne vrućine. Na tezgama se nudilo koliko obične, toliko i čudnovate robe. Ponuda brusaća dragulja Taura je još i podsećala na juvelirnice u Vizantiji, ali nosne proteze od lima i alabastera nije imao sa čime da uporedi. Olimpiodor mu je neprestano pokazivao ovo

* Latinsko ime reke Amu Darja. (Prim. prev.)

** Jezik istočnog dela Irana, koji je bio široko rasprostranjen u Centralnoj Aziji. (Prim. prev.)

ili ono, čas uzbuđen, čas smejući se. Sati su prosto proleteli, a sa njima je nestalo i poslednje dnevno svetlo, pa se Taur upitao koliko li su tek egzotične zemlje u koje nameravaju da putuju, ako ih je već na prvoj stanici njihovog putovanja dočekalo toliko mnoštvo čudnih i jezivih stvari.

Dok je hodao, osetio je kako mu pod čizmom od ždrebeće kože nešto krcka. Taur je pogledao u tlo i video je komadiće stakla, koji su odražavali svetlost uljanih svetiljki. Skrenuo je na to pažnju Olimpiodoru. „Ovde je svet izvrnut naglavce. Tribun našega garnizona mora svoje odvratno vino da pije iz glinenih sudova. A dve ulice dalje, najdragoceniji sudovi se bacaju kroz prozor.“

Vusun je podigao jednu krhotinu. Staklena prašina mu je zasvetlucala na vrhovima prstiju. „Šta je to?“, upitao je.

„To je zlato koje je neko bacio na ulicu“, rekao je Taur.

Vusun je pokušao da prste gurne u usta, ali Taur ga je dohvatio za ruku i povukao dalje za sobom. Olimpiodor se smejao. „Iznutra treba da dolazi lepota, dobri čoveče, a ne bogatstvo. Biće bolje da nađemo nešto prikladnije za jelo.“

Taverna *Kod hirkanske svinje* mamila je šarenim freskama na fasadi, koje su najavljuvale kakve radosti i zadovoljstva gosta čekaju unutra. Gostioničar debelih usana ponudio je pridošlice da sednu na tepih kraj vatre. Na niskim stoličicama poslužio im je svež hleb koji se još pušio, grožđice i vino.

Olimpiodor je zurio u hranu, pa je dohvatio gostioničara za kecelju. „Zar vam izgledamo kao prosjaci? Donesi nam tu hirkansku svinju po kojoj ste nazvali ovu stračaru. Ili si time mislio na sebe?“

Gostioničar se povukao duboko se klanjajući. Dalje unutra u kući, tamo gde je verovatno bila smeštena kuhinja, ubrzo se razlegla vika.

Taur je odmerio i stoličice drugih gostiju. „Zašto nigde ne vidim pečenje, Vusune? Ovo valjda nije narodna kuhinja za sirotinju?“

„Drvo“, rekao je Vusun sisajući jednu grožđicu. „Ovde ga nema. Nema šuma. Spremanje pečenja dugo traje i skupo je.“

Na svinju je moralo da se popričeka. Zato su njih trojica ćutke pili svoje vino i posmatrali ostale goste kako igraju razne igre i ćaskaju. U jednom uglu su se muškarci u iznošenoj odeći od sivog ovčijeg krzna kockali ovčijim piljcima. Jedan od njih je naglo ustao i podigao krčag uvis. A onda je krenuo da obilazi svoje saputnike i da im sipa žestoko piće u kosu. Samo onaj ko bi na vreme zabacio glavu i uhvatio mlaz ustima izbegao je ovo ljuto tuširanje.

Pošto je na taj način zabavio svoje prijatelje, krenuo je i ka Vizantincima. Taur je ustao i preprečio put niskom čoveku prćastog nosa. „Nismo zainteresovani za tvoje igrice. Gubi se!“

Čovek je odmerio krupnog Taura, činilo se da malo okleva, ali onda se okrenuo da potraži drugo društvo za igru.

„Ti paukovi“, rekao je Vusun kada je Taur ponovo seo. „Zbog čega mislite da će vam ih Seri dati?“

„Ne budi glup, matori!“, uzvratio je Olimpiodor. „Naravno da ćemo ih kupiti. Ovde imamo dovoljno nizova novčića da pokupujemo sve kamile Serinde, i sve svinje pride.“ Pogled mu je leteo ka zadnjim vratima, odakle je trebalo da se pojavi gostioničar s pečenjem.

Vusun je gurnuo u usta komad hleba.

Taur je začiljio u njega. „Govori! Šta to muljaš?“

„Hleb?“, stepski jahač je pružio komad hleba ka njima.

Iz jednog ugla *Hirkanske svinje* čuo se ludački smeh. Čovek koji je sipao rakiju pronašao je novo društvo.

Taur je iznenada zgrabio Vusuna za kaftan i privukao ga k sebi. „Ako znaš nešto što bi moglo da osujeti našu misiju, bolje je da nam odmah kažeš! Od nas zavisi opstanak Rima.“

Razumeš li to? Ako ne uspemo, propašće jedno carstvo koje već hiljadu dvesta godina vlada svetom. Da li bi hteo da budeš odgovoran za to?“

Vusun je blago sklonio Vizantinčevu ruku sa svoga ogrtača. „Rim? Mislio sam da ste iz Vizantije.“

Olimpiodor je zastenjao.

„Ma dobro“, rekao je Vusun. „To ćete mi objasniti neki drugi put. A sada ću ja vama nešto da objasnim. Pazite dobro. Tamo kuda idemo vaš novac vredi otprilike ovoliko.“ Uzeo je jednu grožđicu i zgnječio je između prstiju. „Na nekim mestima, čak i manje.“

Taur se nakašljao. „Hoćeš li da nam kažeš da Seri u trgovini ne koriste novac?“

„Ne, naprotiv. Za novac možete u Serindi da dobijete mnogo toga. Šunku, ovčija crevca, dim opijuma, pa čak i svilu ako je to ono što hoćete.“

„Hoćemo svilu“, odgovorio je Olimpiodor.

„O“, promrmljao je Vusun. „Mislio sam da hoćete da kupite one paukove.“

„Znaš za njih, jelda? Oni postoje! Znao sam!“ Olimpiodor je skočio. „Koliki su? Koliko svile proizvode na dan? Koliko njih bi nam bilo potrebno da dobijemo pedeset bala sirove svile nedeljno? Koliko dugo žive? I koliko brzo se razmnožavaju?“

Stepski jahač je podigao obrve. „Postavljaš sve sama pogrešna pitanja.“

Taur se ponovo uključio u razgovor. „Čime bismo mogli te životinje da otkupimo od Sera?“

Vusun je klimnuo glavom.

Taur i Olimpiodor su napeto iščekivali. Ali starac je ćutao.

„Pa?“ , upitao je Taur.

„Da“, rekao je Vusun, „to je bilo pravo pitanje.“

„A odgovor glasi?“

Stari je slegao ramenima. „Otkud pa ja da znam? Ne kupujem ja bube.“

„Ako Seri neće zlato, verovatno bi morali da prihvate neku robu za trampu“, rekao je Olimpiodor i ponovo seo. „Garnizon će nas time opremiti. Šareni damast, vuneni tepisi, prostirke sa zlatnim nitima, nešto će već zadiviti te Sere. A onda će paukovi biti naši.“

„Teško da ćeš tajnu proizvodnje svile dobiti za takve tričarije“, uzvratilo je Vusun.

„Onda možda za lapis lazuli, smaragde i bisere?“, upitao je Taur. „Ali njih ne nosimo sa sobom, a i garnizon verovatno nema sanduk prepun dragocenosti.“

Upravo kada je Vusun hteo da odgovori, Taur je osetio neko golicanje na glavi. Nešto mokro slivalo mu se niz obraz. Skočio je na noge i zgrabio za gušu pijanca, koji im se bešumno prišunjao otpozadi. Taur nije obraćao pažnju na Olimpiodorovo cerenje, niti na poklike ostalih gostiju, niti na krkljanje čoveka kojega je stezao za gušu. Krčag mu je ispao iz ruku i razbio se o zemlju. Rakija je poprskala Taurove skupe kožne čizme i natopila njegovu carsku odoru.

Vizantinac je zgađeno pogledao niz sebe. Video je tamne mrlje na skupocenoj tkanini, baru kraj svojih nogu i krhotine krčaga. Naglo je ispustio pijanca, koji se uhvatio za grlo i uzmakao nekoliko koraka. Ali Tauru nije padalo na pamet da krene za njim. Pažnja mu je u potpunosti bila usmerena na prizor pred njegovim nogama.

U prolazu koji je vodio do kuhinje pojavio se gostioničar s nekom debelom ženom. Na skinutim vratima nosili su gomilu mesa koje se puši. Ali trojici muškaraca koji su toliko vikali da žele pečenje nije bilo ni traga.

Taur je klečao u prašini u sokaku. Noć se potpuno spustila na Abaskan, a svetiljke su svetlucale poput svitaca u doba parenja.

Pružio je svetlucave šake ka svojim saputnicima. „U ovom gradu spas našeg carstva leži na ulici. Staklo! To je ono što ćemo da ponudimo Serima.“

„Verovatno ti je ona rakija udarila u glavu i pomutila mozak“, rekao je Olimpiodor.

„Ne, nego ga je probudila“, uzvratio je Taur. „Krhotine krčaga s rakijom podsetile su me na krhotine stakla na ulici. Trampićemo staklo za paukove! Vusune, šta misliš, da li Seri umeju da prave staklo?“

Stepski jahač je odmahnuo glavom. „Često sam bio u Serindi, ali tamo nikada nisam video tu stvar.“

„Luda ideja!“, rekao je Olimpiodor. „Put je previše dug. Ako nam se staklo usput razbije, sve će biti uzalud.“

Taur je odmahnuo glavom. „Razmišljaš samo u jednom pravcu – kao buba. Naravno da im nećemo odneti staklene vrčeve i krčage. Već samu tajnu veštine proizvodnje stakla. Razumeš li? Menjaćemo znanje za znanje.“

Olimpiodor je kleknuo pored strica i takođe je gurnuo ruke u krhotine. „Mislim da si upravo jednom jedinom idejom spasio celo carstvo. Au! Majku mu!“ Izvukao je ruke i uplašeno pogledao kako mu se krv sliva niz zasečene prste.

„Možda bi vlasnik ovih krhotina mogao da nam pomogne da to i ostvarimo“, rekao je Taur. „Trebalo da ga pronađemo. Pokaži nam bazar, Vusune!“

Noćna pijaca Abaskana ležala je pod ozidanim kupolom i bila je masni komad inače mršavog grada. Jedan tkač tepiha radio je na četiri tepiha istovremeno. Muškarci s vrećama na ramenima gurali su našu trojicu krčeci sebi put. Tezge su mirisale na jeftinu robu i brzo zarađeni novac. Poput muzike iz nekog drugog sveta do njih su dopirali glasovi trgovaca koji hvale svoju robu, nadjačani nekakvim metalnim zveckanjem.

„Kakva je to buka?“, upitao je Taur.

„Pečeno semenje, orasi, lešnici i bademi“, rekao je Vusun.

„Prilično je glasno za tako nešto“, primetio je Olimpiodor.

Ali Vusun je pokazao na svoje uši. „Prodavci grickalice udaraju po tiganjima svojim ritmom. Drugi ritam, druga roba. Slušajte! Ono čangrljanje tamo pozadi. Tamo možete da nadete usoljena guščija jaja.“

Taur je zabacio glavu. Najpre je čuo samo zbrku glasova. A onda su njegove uši počele da raspoznaju pojedinačne zvuke. Neka majka je dozivala dete. Metal je klizio preko brusnog kamena. Flauta je svirala neku živu melodiju. Platnene nadstrešnice tezgi pucketale su na toplom vetru.

Taur je zastao, još pažljivije osluškujući zvuke bazara, pa je prepoznao i ritmove čiji je cilj bio da privuku gladne. Udaranje, bubnjanje i pljeskanje šakama trgovaca. A iz daljine je začuo još nešto: zveckanje stakla.

Ovaj zvuk nije bilo jednostavno pratiti. Muzika je neprestano svirala, a prodavci pečenih semenki neprestano su udarali u tiganje. Samo jedan jedini put Taur je začuo čisti zvuk udarca stakla o staklo. Ali zahvaljujući Vusunovom smislu za traganje, koji je izgleda boravio i u njegovim ušima, malo kasnije su se našli pred pijačnom tezgom s neobičnom robom.

Tanjiri, činije, merice – svi svakodnevni profani sudovi svetlucali su raskošno, načinjeni od stakla. Radoznalci su se uz žagor tiskali ispred tezge i pokazivali na robu. Svet je postajao providan pred njihovim očima. Samo deca su se usuđivala da istupe napred i pokušavala su da čudesne predmete i dodirnu. Ali žena trgovca staklom je skrštenih ruku stajala ispred tezge i svima koji bi se previše osmelili pretila ropstvom. Da bi nadoknadio cenu razbijenog roga za piće od ovog dragocenog materijala, običan lučki radnik morao bi da radi dva života. Ponovo se začulo zveckanje. Njegov izvor nalazio se iza tezge, gde je Taur ugledao dva čoveka koji se svađaju. Jedan od njih, u odori na plave pruge i s maramom na glavi, upravo je podizao stakleni pehar iz korpe. Usuo je u njega vodu iz kofe i promućkao je u staklenom sudu, koji se na to rasprsnuo. Kraj nogu dvojice muškaraca već se stvorila poprilična bara, u kojoj je ležala gomila krhotina. Taur, Olimpiodor i Vusun približili su se ljudima koji su se svađali.

„Prevarante!“, vikao je čovek s maramom na glavi.

Onaj drugi je samo slegao ramenima. „Samo nastavi! Platićeš mi svaki komad koji budeš razbio.“

Taur je začkiljio očima. Taj glas i ta neotesana pojava – bio je to mornar s *Posejdonije*, onaj Egipćanin čije kokošje proročanstvo zamalo da spreči njihovu plovidbu.

Taur im je prišao. „Šta se ovde dešava?“, podviknuo je. „Trebali da dovedem lučku stražu? Ovaj lupež je pre samo tri dana prekršio zakon protiv paganstva. Zakon Teodosija Velikog, ako vam to nešto znači. Treba da kažem samo jednu reč i završice u zatvoru.“

Egipćanin se sav skupio. Kada je prepoznao Taura, razrogatio je oči obrubljene tamnim podočnjacima. „Ti!“, prosiktao je gledajući u Vizantinca. Ali uspeo je da proguta šta god da mu je u gnevu možda ležalo navrh jezika. „Baš dobro što si došao!“, rekao je umesto toga. „Čovek od zakona. Pogledaj ovo! Ovaj trgovac je od mene poručio staklo. I ja sam mu ga isporučio. A on sad razbija predmet za predmetom, ali neće da plati.“ Pokazao je na trgovca.

„Vi ste iz garnizona?“, upitao je trgovac. Sumnjičavo je odmeravao Taura i njegove pratioce. Skupocena odeća i vizantijski grifoni izgleda da su mu ulili poverenje.

„Nismo iz garnizona, već iz carske palate“, rekao je Taur. „Da li je tačno to za šta te ovaj idolopoklonik optužuje?“

Trgovac ga je pogledao s nevericom, pa mu je stvar opisao iz svog ugla. Rekao je da Egipćanin povremeno dolazi u ovaj grad i da tu u šurakovoj šupi pravi staklo. Sposobnosti su mu, doduše, ograničene, ali trgovac je do sada umeo da zažmuri na jedno oko i uvek mu je otkupljivao robu.

„Da zažmuriš na jedno oko? Varao si me kako stigneš, šakale jedan!“, prodrao se Egipćanin.

Trgovac je mirno nastavio da priča. Roba je postajala sve gora, a današnja isporuka predstavljala je dno njihovog poslovnog odnosa. Egipćaninovi pehari bili su tako tanki da su pucali čim se u njih uspe pola kotule vode. Svoju tvrdnju dokazao je time što je ponovio ono od maločas.

Taur je likovao. Bogovi su bili na njegovoj strani. „Ti, dakle, znaš kako se pravi staklo?“

„Znam“, rekao je Egipćanin.

„Ne zna“, rekao je trgovac.

„Ako znaš, poći ćeš s nama u Serindu“, kazao je Taur. „Ili ćeš završiti u tamnici ovdašnje komandanture. Sâm odluči.“

„Majčine mi mumije! Nema šanse“, povikao je mornar.

Hteo je da pobegne, ali Taur ga je čvrsto uhvatio. Na to je Egipćanin zamahnuo i protivnika pogodio pesnicom u lice. Vizantinčeva glava trgnula se unazad, ali nije pao, niti je uzmakao i za korak. Egipćanin ga je udario još jednom. A onda se našao na zemlji, s licem u bari. Taur mu je sedeo na leđima i ispravljao odeću.

„Kako se zoveš, Egipćanine?“

„Ur Atum“, prostenjao je čovek na zemlji.

„Ure, ti ćeš nam pomoći da spasemo Rimsko carstvo.“

Treće poglavlje

SA IZLASKOM SUNCA plantaža svile Feng je oživela, a dan je doneo isto što i hiljadu dana pre njega: čuvari drveća merili su izdanke i rast, baštovani su u kolicima donosili đubrivo, žene koje tkaju svilenu tkaninu doterivale su ravnotežu svojih razboja, a kuvarice su grejale bazene s vodom. Još pre podneva u ovim bazenima život će izgubiti nekoliko stotina svilenih buba, da bi umnožile bogatstvo porodice Feng. U štalama, kupatilima i spavaćim sobama s vatre se uzdizao dim i njegov oštri miris osećao se u prostorijama.

Ljudi su nastavljali posao tamo gde su pri zalasku sunca stali. Kao i svakog jutra, činilo se da su sati provedeni u spavanju bili samo san. Ali ovoga dana u tkanju navike pojavila se poderotina.

„Ti hoćeš šta?“, glas Nung E narušio je harmoniju sobe za presvlačenje iz koje se pružao pogled na polja od koga zastaje dah. Bambusova trska u njenoj ruci poletela je kroz vazduh i razbila čajno posuđe na lakiranom stočiću. Čaj koji se puši prosuo se po lakom izrađenoj slici ljubavnog para ispod rascvetalog drveta badema i istog časa cela prostorija je zamirisala na jasmin. Stara služavka Guan do tada je oborene glave čučala u

uglu. Sada je na sve četiri dopuzala do stočića da pokupi krhotine. Nung E ju je udarila štapom po leđima, pa je starica zastala.

„Ponovi mi to!“, frknula je Nung E, okrenuta mladiću koji je klečao u sredini prostorije. „Ponovi to što si upravo rekao, da bih mogla da prepoznam ludilo na jeziku svoga sina.“

„Oženiću se njome“, rekao je Feng. Proliveni čaj natopio je njegovu svilenu odeću i opekao mu koleno. Prisilio je sebe da bude toliko neučtiv da majku pogleda pravo u oči. Pramen njene vešto podignute kose izvukao se i pao joj na široko, tek napola našminkano lice. Koliko je samo ostarila posle očeve smrti, pomislio je sin.

„Tek ti je petnaest godina“, kazala je Nung E. „Imaš dušu deteta.“

„Ali i telo muškarca. Ja sam naslednik ove plantaže, i treba da uzmem ženu.“

„Ženu? Ona je obična skitnica. Ko zna čime zarađuje za život.“

„Ona je budistkinja. Ne zarađuje novac, nego živi od milostinje i milodara svojih bližnjih.“

„Dakle, prosjakinja! Moj sin hoće da se oženi prosjakinjom! Odlazi u svoje odaje. Zabranjujem ti da mi do kraja ciklusa Pacova izađeš na oči.“ Bambusova trska ponovo je fijuknula kroz vazduh, ovoga puta ne pričinivši nikakvu štetu.

Feng se podigao i ispravio nakvašenu odoru. Grlo mu je bilo suvo. Na kraju je tiho rekao: „Ali car je budista. Prešao je u budizam. Zar se ne sećate?“

„Da li se sećam? Misliš li možda da ti je majka izlapela starica? Glupi dečake! U godinama sam u kojima još mogu da rađam. Budi, dakle, oprezan, sine moj! Inače bi se moglo desiti da donesem na svet drugog naslednika.“ Posegla je rukom u kosu i pokušala da vrati pramen koji se izvukao.

„Da bi začela dete, ženi je potreban muškarac“, promrmljao je Feng i ugrizao se za usnu.

„Šta si rekao?“

„Time sam hteo da kažem da vi, isto kao i ja...“

Štap je ostavio trag na Fengovom obrazu.

Mladić je pobjegao napolje, na plantažu. Kroz prozor su se čuli majčina grdnja i udarci, koje je umesto njega verovatno morala da primi stara Guan. Feng se pitao neće li se gnev Nung E u jednom trenutku, poput neke bolesti, preneti na svilenе bube i umanjiti kvalitet svile. Gnevna svila, rekao je sebi. Proizvodićemo tešku, gnevnu svilu. A dosad smo bili poznati po najnežnijoj svili u Srednjem carstvu. Njegov otac uvek je govorio da svila mora da bude laka poput vetra koji prebira pirinčano polje. Ali njegova majka bi plantažom prohujala poput tajfuna.

Feng je krenuo ka kući za goste. Bila je to najlepša zgrada na porodičnom imanju. Tu su spavali ugledni posetioci, koje je car slao iz Čangana kako bi kupili svilu za Sina Neba. Navodno je u toj kući jednom prenoćio i sam vladar, ali to mora da je bilo pre Fengovog rođenja. Njegov otac je tu zgradu otada uvek brižljivo održavao i čuvao je kao blago. A sada je tu stanovala gošća zbog koje bi Feng odbio i samoga cara.

Našao ju je u vrtu, gde se bavila nečim zagonetnim. Ovoga puta slagala je kamenje. Kada je čula da se Feng približava, ustala je, otrešla prašinu s ruku i poklonila se pred njim. Kao i uvek, nosila je belu pamučnu odoru. Crna kosa bila joj je kratko ošišana i bez ikakve frizure. Oči joj behu zelene. Feng nikad ranije nije video nekoga sa zelenim očima.

„Helijen Cui“, rekao je zbunjeno i nakašljao se. „Šta to radite? Vi ste mi gošća, a ne baštovanka.“

„Gosti daju poklone, zar ne? Nažalost, ja sam suviše siromašna da bih vam dala nešto vredno. Zbog toga vam poklanjam ovo.“ Pokazala je usek u tlu obložen šljunkom. Vijugao je kroz vrt i nestajao iza jednog žbuna. „To je potok. Još nije završen. Ali biće završen pre nego što otputujem. Obecavam vam.“ Njen osmeh je učinio da gnev na majku izbledi.